

Model władcy w *Księżcu* Niccolò Machiavellego

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Niccolò Machiavelli, *Księżę*, tłum. Cz. Nanke, Kęty 2005, s. 64–70.

A portrait of Niccolò Machiavelli by Santi di Tito. The subject is a man with dark hair, looking slightly to the left. He is wearing a dark garment with a red collar. The background is a dark, textured brown. A dark rectangular box with white text is overlaid on the lower part of the portrait.

Model władcy w *Księżu* Niccolò Machiavellego

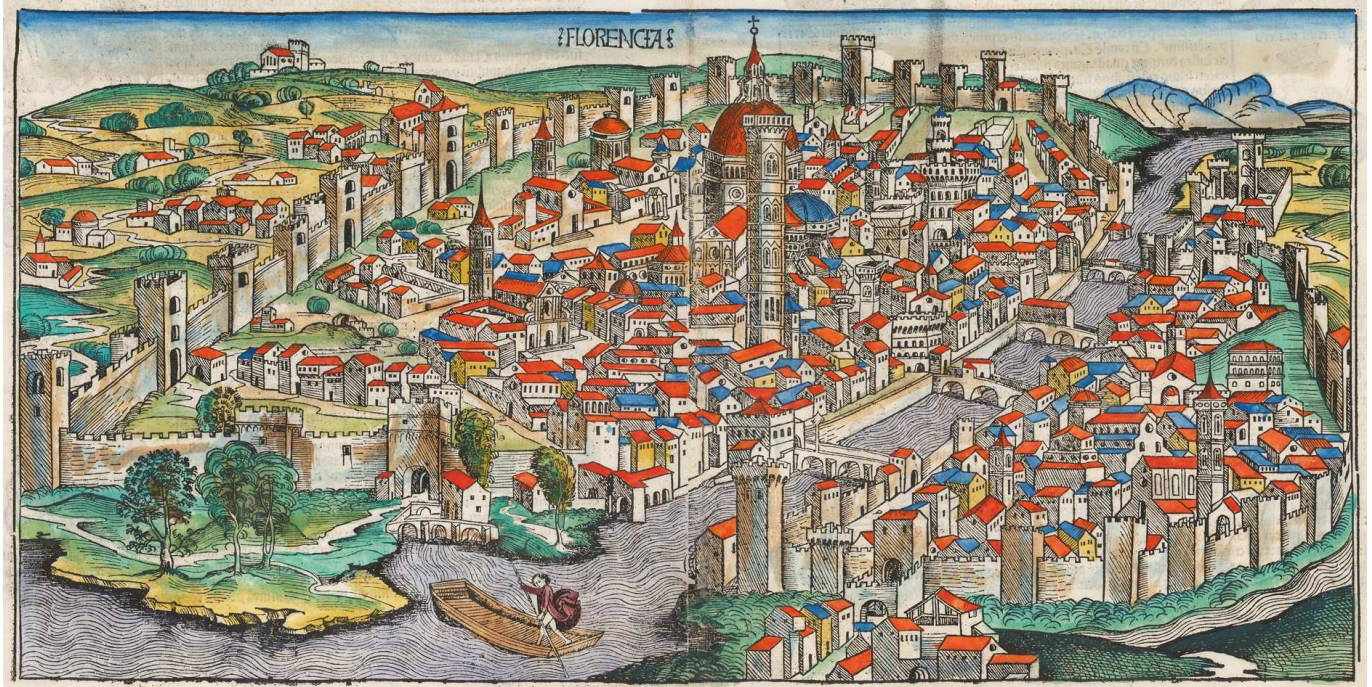
Santi di Tito, fragment portretu Niccolò Machiavellego
Źródło: domena publiczna.

Wśród pisarzy, których twórczość wywoływała szczególną niechęć u polskiej szlachty, wysoką pozycję zajmuje Włoch Niccolò Machiavelli. W Rzeczypospolitej rozpowszechniano nawet legendę, że jego grób znajduje się na Kaukazie – krainie postrzeganej jako niebezpieczna i przeklęta (tam, według mitologii greckiej, swoją karę odbywał Prometeusz). Tym, co spowodowało tak krytyczną ocenę Machiavellego, był traktat zatytułowany *Książę*. Model władzy opisywany w *Księżu* kojarzył się szlachcie z tyranią, despotyzmem i okrucieństwem.

Twoje cele

- Opisziesz poglądy Niccolò Machiavellego na temat władzy.
- Przyporządkujesz tytuły rozdziałów *Księcia* Niccolò Machiavellego do wybranych fragmentów traktatu.
- Scharakteryzujesz model władcy ukazany w wybranych fragmentach *Księcia* Niccolò Machiavellego.

Florencja w czasach Niccolò Machiavellego

Florencja w XV w., drzeworyt, *Kronika norymberska*, 1493

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Na przełomie XV i XVI w. Włochy nie istniały jako jeden organizm państwowy. Na Półwyspie Apenińskim znajdowało się kilkanaście księstw, republik oraz niezależnych miast, toczących ze sobą walki o wpływy lub zawierających sojusze. Do najważniejszych państw należała Republika Florencji, ojczyzna Niccolò Machiavellego. W pierwszej połowie XV stulecia szczególną pozycję zdobył tam wywodzący się ze stanu kupiecko-bankierskiego ród **Medyceuszy**. Mimo że oficjalnie miastem zarządzała rada, to Medyceusze mieli istotny wpływ na sprawy Republiki.

Przedstawicielom innych magnackich rodów nie odpowiadało jednak, że demokracja była tylko pozorna. Doszło do spisku, w wyniku którego Medyceusze stracili władzę, a główną rolę zaczął odgrywać dominikanin **Girolamo Savonarola**. Przekształcił on Florencję – kolebkę renesansu – w kraj **teokratyczny**, co z kolei przyczyniło się do zawiązania wymierzonego w niego spisku.

Po śmierci Savonaroli rządy przejął **Piero Soderini**. Blisko współpracował z nim mający poglądy republikańskie Niccolò Machiavelli, m.in. organizując miejscową **milicję**. Jednak w 1512 r., w wyniku sporów między Francją a Hiszpanią, władzę odzyskali Medyceusze. Następstwem były represje wobec przeciwników politycznych, w tym Machiavellego. Jego

próby zdobycia zaufania Medyceuszy nie powiodły się i do końca życia pozostawał już na uboczu wielkiej polityki.

Statua Girolamo Savonaroli w Bolonii

Źródło: Dudva, dostępny w internecie: commons.wikimedia.org, licencja: CC BY-NC-SA 4.0.

Niccolò Machiavelli – polityk i pisarz

Niccolò Machiavelli (1469–1527) pochodził z ubogiej rodziny szlacheckiej. Całe życie był związany z rodzinną Florencją, w której najpierw zdobył wykształcenie prawnicze, a następnie rozpoczął karierę polityczną. W imieniu Soderiniego zajmował się sprawami wojskowymi, należał też do cenionych dyplomatów florenckich. Jednak po odzyskaniu rządów przez Medyceuszy w 1512 r. stał się ofiarą przemian zachodzących w jego ojczyźnie. Uwięziono go, torturowano, wreszcie nakazano opuścić miasto. Choć po 1520 r. jego sytuacja uległa poprawie, nie mógł kontynuować działań politycznych. Zajął się pisaniem historycznych prac naukowych. Zmarł w okolicach Florencji w 1527 roku.

Księżę – **traktat** o władzy

Próbując uzyskać przychylność Medyceuszy, Machiavelli napisał około 1513 r. traktat zatytułowany *Il Principe*, czyli **Księżę**. Dzieło zadedykował **Wawrzyńcowi II Medyceuszowi**. W ten sposób chciał ambitnemu władcy podsunąć plan zjednoczenia całych Włoch pod rządami silnego i skutecznego polityka. Jednak niechęć Wawrzyńca wobec przedstawiciela obalonych władz była na tyle silna, że nie okazał łaski autorowi, a niewykluczone, że w ogóle nie przeczytał jego traktatu. Dzieło długo pozostawało w rękopisie, wydano je dopiero w 1532 r., już po śmierci Machiavellego.

Rafael, portret Wawrzyńca II Medyceusza, księcia Urbino, ok. 1518 r.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Nie jest jasne, dlaczego Wawrzyniec Medyceusz nie przyjął przychylnie *Księcia*. Część historyków uważa, że dostrzegł w nim tekst *de facto* ostrzegający mieszkańców Florencji przed okrutnym, podstępным władcą. Większość badaczy jest jednak przekonana, że intencje autora były inne – były wyrazem zmiany jego poglądów: Machiavelli już nie republikę, lecz władzę jednego człowieka uznawał za najlepszy rodzaj rządów.

Niewielka książeczka składa się z 26 rozdziałów, które pod względem treści dzielą się na cztery części. Pierwsza mówi o różnych typach rządów, czyli o republice i księstwie. Następna zajmuje się rodzajami władzy książęcej, np. odziedziczonej po przodkach albo zdobytej. W części trzeciej

Machiavelli pisze o podstawach silnych rządów książęcych, a ponieważ zależą one m.in. od posiadanej armii, twórca przedstawia tu założenia odnoszące się do organizowania i finansowania sił zbrojnych. W ostatniej części autor wzywa Medyceusza do stanięcia na czele wszystkich włoskich państw i zjednoczenia całego narodu w walce z barbarzyńcami.

Wzór władcy w *Księciu*

Machiavelli, przez wiele lat czynny polityk, napisał traktat, w którym, odwołując się do licznych egzemplifikacji z historii dawnej oraz czasów sobie współczesnych, przedstawił zbiór praktycznych rad, służących zdobyciu i umocnieniu rządów. Przykłady przywoływane z dziejów ludzkości miały uświadomić czytelnikowi, jak w rzeczywistości wyglądają albo powinny wyglądać działania polityczne. Realizując hasło: *Historia magistra vitae*, Machiavelli systematycznie omawiał szerokie kategorie tematyczne, np. typy władzy, ale szczególny nacisk położył na precyzyjny opis cech pożądanego u rządzącego. Jako punkt wyjścia przyjął rozróżnienie polityki i moralności, uważając, że wartości etyczne nie są przydatne w sztuce rządzenia państwem. Za istotne uznał też poznanie przez księcia natury ludzkiej. Machiavelli postrzegał ją bardzo pesymistycznie, uważał, że człowiek jest z natury zły, a wiedzę na ten temat traktował jako podstawę do efektywnej gry politycznej. Dzięki znajomości ludzkiego charakteru władca może, a nawet powinien robić wszystko, by utrzymać swoją pozycję w państwie. W tym celu wolno mu nie dotrzymywać słowa, surowo karać nawet za drobne przewinienia, nie ufać nikomu, przeciwdziałać spiskom i bezwzględnie postępować wobec wrogów zewnętrznych.

Krytyka *Księcia*

Po ukazaniu się *Księcia* w całej Europie podniosły się głosy krytyczne wobec postawy Machiavellego i wymowy traktatu. Zarzucano włoskiemu pisarzowi, że zdradził swoje republikańskie ideały i stał się zwolennikiem tyranii i władzy absolutnej. Władze kościelne zganiły stawianie interesu państwa nad dobrem Kościoła chrześcijańskiego, a papież Paweł IV dekretem z 1559 r. potępił dzieło. Zwolennicy rządów demokratycznych podkreślali, że autor *Księcia* daje despotom wskazówki, jak niemoralnie postępować, by nieetyczne działania okazały się skuteczne. Nieliczni obrońcy Machiavellego dostrzegali natomiast w *Księciu* swoistą instrukcję dla ludu, który znając intencje rządzących, może się efektywnie wystrzegać błędu, jakim jest całkowite zawierzenie podstępnemu władcy.

Chociaż w Polsce recepcja traktatu Niccolò

Machiavellego nie była powszechna, to w XVII i XVIII w. powstało kilka dzieł atakujących poglądy włoskiego polityka. Do tekstów tego typu należy *Cnoty cel nie ów, do którego zmierza Machiawell i inni w Akademiej onegoż promowani politycy [...]* autorstwa Krzysztofa Piekarskiego (zm. 1672), magnata, kasztelana i wojewody brzeskolitewskiego, tłumacza kilku dzieł napisanych w języku włoskim. W Polsce idee zawarte w *Księciu* postrzegano jako nieetyczne i zaprzeczające fundamentowi Rzeczypospolitej, czyli szlacheckiej wolności. Dzieło Piekarskiego przyczyniło się do jednoznacznie negatywnej oceny doktryny nazwanej od nazwiska włoskiego pisarza [makiawelizmem](#).

Podobizna papieża Pawła IV (1476–1559)

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Słownik

makiawelizm

doktryna polityczna, zgodnie z którą władca w imię interesu państwa ma prawo do nieetycznego postępowania, polegającego na wywoływaniu pozorów cnotliwości w celu skutecznej realizacji celów politycznych

teokracja

(gr. *theokratía*) – forma rządów, w której najwyższą władzę państwową sprawują kapłani

traktat

(łac. *tractatus*) – rozbudowana rozprawa naukowa, w systematyczny sposób przedstawiająca zagadnienie z danej dziedziny wiedzy; jedną z odmian jest traktat

Polecenie 1

Wysłuchaj fragmentu dzieła Krzysztofa Piekarskiego i ustal, co autor zarzucał władcy przedstawionemu w *Księżu* Machiavellego. Swoje wnioski zanotuj.

Polecenie 2

Wskaż środki językowe, których użył Krzysztof Piekarski dla wykreowania obrazu Machiavellego, a następnie określ ich funkcję.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/Pgqst6l3p>

Traktat Niccolò Machiavellego „Książę” w całej Europie, także w Polsce, wywołał głosy oburzenia. Do pisarzy, którzy wystąpili przeciw tezom zawartym w dziele Włocha, należał XVII-wieczny kasztelan Krzysztof Piekarski, magnat i znawca literatury włoskiej.

Otóż ten bezbożny pisarz z Florencji ośmielił się w traktacie „Il Principe”, co się tłumaczy „Książę”, pokazać, jak zacny jest, albo raczej – wydaje się być – tyran. Wiecie, że znam język italski, więc powiem wam, co za zgрозą wiejące zdania tu przeczytać można. Ja sam postanowiłem odpór dać tym herezjom, które są zagrożeniem i dla wiary prawdziwej chrześcijańskiej, i dla złotej wolności szlacheckiej. Nie daj Bóg, aby te straszne rzeczy ziścić się miały, bo wtedy żylibyśmy pod berłem despoty okrutnego. Dopiero co ukończyłem księgę, w której rozprawiam się z tym szalonym Italczykiem. Posłuchajcie panowie kilku wyimków z dzieła, którym zatytułował: „Cnoty cel nie ów, do którego zmierza Machiawell i inni w Akademiej onegoż promowani politycy [...]”:

„Wziąwszy za fundament tę prawdę, iż się nie znajduje cnota doskonała indziej, chyba w samej tylko religie chrześcijańskiej, [...] tedy to następować musi, że cnoty monarchy

każdego chrześcijańskiego być mają prawdziwymi cnotami, a nie zmyślonymi. Bo nie będąc prawdziwymi, być by nie mogły pewnie ani się mianować cnotami, a tylko cnót cieniami [...].

[...]

W czym pisze [...] naukę Machiawell przez wszystkie linie niesłuszności fałszywą, zdradziecką i niezbożną, niegodną nie tylko animuszu królewskiego, ale i najpodlejszego człeka [...]. W księdze bowiem swej o monarsze napisanej częstokroć mianuje [...], aby monarcha dla zatrzymania w całości [...] Rzeczypospolitej, umiał dowcipnie, sztucznie, zmyśloną postawą ukazać to wszystkim powierzchownym sposobem, że jest Boga się bojącym, choć nie jest, [...] umiarkowanym i ze wszech miar wstrzemięźliwym, chociaż [...] ma wypuścić wolą [...] swawoleństwu i niezbożności; łaskawym, miłosiernym, chociaż wszystkimi siłami pragnie krew rozlewać, nawet i niewinną w okrucieństwie surowym [...]. A osobliwym sposobem traktując, jako ma dotrzymywać monarcha wiary, te słowa napisał: Nie należy ani jest rzecz potrzebna, aby monarcha zawierał w sobie te wszystkie mianowane własności, ale tego koniecznie potrzeba, aby – że je ma – umiał pokazać. [...] Należy, prawi, monarsze każdemu, aby w sobie [...] zawierał cień tylko cnót, nie istotę i rzetelność onych [...]. Ta to nauka ta nie tylko jest przeciwna temu, czego nas uczy religia ś[więta] nasza, ale i wszystkie umiejętności zdrowej uwadze, rozumowi całemu i dobrej filozofie.

[...]

A że Machiawell powiada i uczy, iż częstokroć dla zatrzymania w całości państwa, obowiązany musi być monarcha nie dotrzymać wiary pakt ludzkości, miłości, życzliwości, religie, tedy ja chcę wiedzieć i pytam: [...] jeżeli [...] pozory i formy powierzchowne tychże cnót są potrzebne dla zachowania w całości państw [...], jako daleko większą moc będzie miała prawda niżli kłamstwo i rzecz powierzchowna, ciało niż cień?

[...]

Summa wszystkiego, czego uczy z akademie piekielnej Machiawell [...] względem symulacyjnej zmyślonych postępów i fałszywej cnoty monarchy każdego [...] zbiega się i stanowi na tym, jakoby uformować i wystawić się mógł ze wszech miar doskonały hipokryta [...], tak jakoby się pokazał i zdał być niewinną owieczką, chociaż jest drapieżnym wilkiem z twarzą ludzką [...], niech się łagodnie i mile uśmiecha, skrycie nóż trzymając gotowcem [...] i jako Judasz zdrajca sprzedaje Chrystusa [...]. Takowym właśnie jest hipokryta każdy, napełniony złością i oszukiwaniem zawodzącym, jako go mianuje Machiawell.

[...]

Więc że wszyscy [...] monarchowie żyją w pośrodku nieprzyjaciół po większej części wyćwiczonych w [...] Akademiej Machiawelli, tedy koniecznie mieć pilne oko jako sobie postępować mają [...], aby dla szczerości [...] w pole oszukania nie byli wyprowadzeni ani cnota ponosiła urągania jakiego i pośmiewiska [...]. Przetoż przeciwko otwartemu nieprzyjacielowi uzbrojony niech postępuje monarcha, przeciwko zaś hipokrycie w takiej ostrożności [...] nie pokazał się być i nie został uczniem Machiawellego.

[...]

Powinien monarcha waleczny, mężny i dzielny być oraz łaskawym, miłosiernym, dobrotliwym, łaskawością jednając miłość, a dzielnością powagę i bojaźń; łaskawym, którzy się pod obronę udają, [...] surowym dla poniżenia pychę wyniosłych, snadnie darując na się zanesioną krzywdę w łaskawości, a karząc bez miłosierdzia Boską w żarliwości”.

Źródło: Krzysztof Piekarski, *Cnoty cel nie ów, do którego zmierza Machiawell i inni w Akademiej onegoż promowani politycy [...]*, Warszawa 1662, s. 27, 28–29, 34, 36–38, 52, 291.

Sprawdź się

((Niccolò Machiavelli

Księżę

Rozdział XV

Pozostaje obecnie rozważyć, w jaki sposób powinien książę odnosić się do poddanych i przyjaciół. Wiedząc zaś, że o tym wielu pisało, obawiam się, że ja, pisząc także o tym, będę uważany za zarozumialca, ponieważ roztrząsając ten przedmiot odstępuję od zasad, głoszonych przez innych. [...]

Powiem, że wszystkich ludzi, a najbardziej książąt, jako wyższych stanowiskiem, określa się jedną z tych własności, które przysparzają im nagany lub pochwały; to znaczy, jednego uważa się za hojnego, drugiego za skąpca [...]; jednego uważa się za lubiącego dawać, drugiego za drapieżnego, jednego za okrutnego, drugiego za litościwego, jednego za wiarołomnego, drugiego za dotrzymującego wiary, jednego za zniewieściałego i bojaźliwego, drugiego za walecznego i mężnego, jednego za ludzkiego, drugiego za dumnego, jednego za rozwiązłego, drugiego za czystego, jednego za szczerego, drugiego za chytrego, jednego za nieokrzesanego, drugiego za łatwego w pożyciu, jednego za poważnego, drugiego za płochego, jednego za religijnego, drugiego za niedowiarka i tym podobnie.

Wiem, że każdy przyzna, jakoby było najchwalebniejszą rzeczą, aby książę posiadał te z wymienionych powyżej cech, które uważa się za dobre. Gdy jednak ani ich mieć, ani w pełni posługiwać się nimi nie można, ponieważ nie pozwalają na to stosunki ludzkie, przeto książę musi być na tyle rozumny, aby umiał unikać hańby takich tylko wad, które by pozbawić go mogły panowania, a innych, które mu tym nie grożą, wystrzegać się o tyle, o ile jest to możliwe; lecz jeśli to nie jest możliwe, nie potrzebuje zbytnio niepokoić się nimi. [...]

Rozdział XVI

Rozdział XVII

Rozdział XVIII

Źródło: Niccolò Machiavelli, *Książę*, tłum. Cz. Nanke, Kęty 2005, s. 64–70.

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Poszczególne rozdziały *Książę* Niccolò Machiavellego noszą tytuły, których nie podano w cytowanych fragmentach traktatu. Połącz numer rozdziału z tytułem wynikającym z treści danej części dzieła.

Rozdział XVIII

*Za co chwali się lub gani ludzi,
a szczególnie książąt*

Rozdział XV

*O srogości i łaskawości, i o tym, czy
lepiej budzić miłość czy strach*

Rozdział XVII

*W jaki sposób powinni książęta
dotrzymywać wiary*

Rozdział XVI

O hojności i skąpstwie

Ćwiczenie 2

Zaznacz w tekście te słowa lub wyrażenia, które nadają wypowiedzi sens zgodny z treścią *Książę* Niccolò Machiavellego.

Poglądy Niccolò Machiavellego na temat władzy ☐ nie były ☐ / ☐ były ☐ typowe dla jego czasów. Zasygnalizował to w ☐ XV ☐ / ☐ XVII ☐ rozdziale *Książę*, wyrażając obawy, że zostanie uznany za ☐ zarozumialca ☐ / ☐ niewykształconego ☐ , bo ujmuje problem stosunku władcy do ☐ poddanych i przyjaciół ☐ / ☐ własnej rodziny ☐ w sposób ☐ samodzielny ☐ / ☐ niesamodzielny ☐ .

Ćwiczenie 3

Podaj co najmniej 5 synonimów i 5 antonimów słowa „litość”. Pamiętaj, by antonimy nie były zbudowane poprzez umieszczenie na początku wyrazu partykuły „nie-”.

Ćwiczenie 4

Odpowiedz na pytanie: Czy dobry władca może być litościwy? W uzasadnieniu przywołaj odpowiedni cytat z *Księcia* Niccolò Machiavellego.

Ćwiczenie 5

Scharakteryzuj księcia idealnego w oczach poddanych. Uwzględnij te cechy władcy, których, według Niccolò Machiavellego, oczekują wszyscy ludzie.

Ćwiczenie 6

Wyjaśnij, pod jakim warunkiem władca może wykazywać się cechami, które przez poddanych postrzegane są jako dobre.

Ćwiczenie 7

W rozdziale XVI Niccolò Machiavelli poświęcił kilka zdań Cezarowi. Wskaż to zdanie, które określa funkcję, jaką pełni ten fragment wypowiedzi w części traktatu zatytułowanej *O hojności i skąpstwie*.

- ☐ Machiavelli dążył do udowodnienia tezy, że książę Medici sprawuje władzę w sposób podobny do tego, który stosował Cezar.
- ☐ Machiavelli dowodził w ten sposób, że hojność władcy zawsze przynosi pozytywne efekty dla państwa i jest impulsem do rozwoju gospodarczego.
- ☐ Był to sposób Machiavellego na uwiarygodnienie, przekonanie do swoich tez.
- ☐ Machiavelli przedstawił dyskusję, w której brał udział – wprowadził więc wątek autobiograficzny.

Ćwiczenie 8

Na podstawie przywołanych fragmentów *Księcia* ustal, jakie poglądy na ludzkość miał Niccolò Machiavelli, i napisz krótki tekst, w którym wyjaśnisz, jak władca powinien wykorzystywać tę wiedzę o ludziach.

Praca domowa

Napisz rozprawkę, w której ustosunkujesz się do tezy: „Cel (polityczny) uświęca środki”. W swojej pracy odnieś się do traktatu Niccolò Machiavellego *Książę* oraz do wybranych dzieł kultury.

Dla nauczyciela

Autor: Katarzyna Lewandowska

Przedmiot: Język polski

Temat: Model władcy w *Księżciu* Niccolò Machiavellego

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;
- 2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;
- 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;
- 3) rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi;

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 7) rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i ; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en ; pisowni skrótów i skrótowców;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

3) rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa);

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

IV. Samokształcenie.

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne. Uczeń:

- interpretuje fragmenty *Księcia* N. Machiavellego,
- charakteryzuje poglądy Machiavellego na temat władzy i władcy,
- redaguje tekst o charakterze argumentacyjnym w odniesieniu do *Księcia*.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Model władcy w *Księżciu* Niccolò Machiavellego”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj” i multimedium w sekcji „Audiobook” tak, aby podczas lekcji mogli w niej aktywnie uczestniczyć i rozwiązywać zadania.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji oraz cele zajęć, omawiając lub ustalając razem z uczniami kryteria sukcesu.
2. Nauczyciel inicjuje rozmowę wprowadzającą w temat lekcji. Zadaje pytania: kiedy powstał *Księżę* Machiavellego? Jakie kontrowersje wzbudził i dlaczego? Czy można go uznać za podręcznik dla władcy? Uczniowie odpowiadają swobodnie, notując najważniejsze spostrzeżenia w zeszytach.

Faza realizacyjna:

1. Na polecenie nauczyciela uczniowie wykonują indywidualnie ćwiczenia 1-6 z sekcji „Sprawdź się”, a następnie porównują swoje odpowiedzi z kolegą lub koleżanką.
2. **Praca z multimedium.** Nauczyciel prosi, aby wybrany uczeń przeczytał polecenie: 1 i 2 z sekcji „Audiobook”. Następnie prosi uczniów, aby podzielili się na grupy i opracowali w nich odpowiedzi. Po ustalonym wcześniej czasie przedstawiciel wskazanej (lub

zgłaszającej się na ochotnika) grupy prezentuje propozycję odpowiedzi, a pozostali uczniowie ustosunkowują się do niej. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia ją, udzielając także uczniom informacji zwrotnej.

Faza podsumowująca:

1. Omówienie ewentualnych problemów z rozwiązaniem ćwiczeń i poleceń z sekcji „Sprawdź się”.
Następnie nauczyciel proponuje uczniom wysłuchanie piosenki P. Gintrowskiego pt. *Machiavelli* i prosi ich o wynotowanie najistotniejszych cech władcy, a później dopisanie tych, które nie pojawiły się w piosence.
2. Nauczyciel prosi, by w podsumowaniu lekcji uczniowie odpowiedzieli: jaki powinien być władca według Machiavellego? Czy byłby to władca demokratyczny, czy autorytarny? Uczniowie odpowiadają, a jedna osoba notuje propozycje pozostałych na tablicy w formie minimapy myśli. Uczniowie zapisują ją także w zeszytach. Ostatnie pytanie podsumowujące lekcję może brzmieć: Czy *Książę* byłby dobrym radnikiem dla współczesnych polityków?

Praca domowa:

1. Napisz rozprawkę, w której ustosunkujesz się do tezy: „Cel (polityczny) uświęca środki”. W swojej pracy odnieś się do traktatu Niccolò Machiavellego *Książę* oraz do wybranych dzieł kultury.

Materiały pomocnicze:

- Przemysław Gintrowski, *Machiavelli* (sł. J. Czech, muz. P. Gintrowski)
- Agnieszka Pietryka, *Polska recepcja „Księcia” Machiavellego* – rozpoznania wstępne, *Rocznik Komparatystyczny* 2017/8

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedialny „Audiobook” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.